

Citation:

Vojteková, M. (2020). *Koncepcia Slovensko-poľsko-ruského slovníka jazykovedných termínov*. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, 55, Article 1992. <https://doi.org/10.11649/sfps.1992>

Marta Vojteková
(Prešovská univerzita v Prešove)

Koncepcia Slovensko-poľsko-ruského slovníka jazykovedných termínov

V príspevku bližšie predstavíme koncepciu *Slovensko-poľsko-ruského slovníka jazykovedných termínov*, troch zväzkov odborného terminologického slovníka prekladovo-výkladového typu, ktoré spracúvajú termíny zvukovej, morfolologickej a syntaktickej roviny a zároveň sú východiskom pre vznik ďalších zväzkov. Poukážeme na stav v oblasti slovensko-poľsko-ruskej prekladovej lexikografie so zreteľom na lingvistické zdroje, zhodnotíme mieru spracovania slovenskej, poľskej a ruskej lingvistickej terminológie v podobe jednojazyčných encyklopédií a slovníkov výkladového charakteru a uvedieme východiskové zdroje, z ktorých autorky čerpali pri zostavovaní slovensko-poľsko-ruského slovníka. Opíšeme motiváciu pre vznik slovníka slovensko-poľsko-ruskej jazykovednej terminológie, poukážeme na jeho potrebu a vymedzíme sféry jeho uplatnenia.

Stav v oblasti prekladovej lexikografie slovanských jazykov, osobitne vo vzťahu k slovenčine, poľštine a ruštine, je vo všeobecnosti nelichotivý a platí to aj pre oblasť lexikografického spracovania jazykovednej terminológie. Doposiaľ

nebol publikovaný žiadny prekladový slovník slovenských, poľských a ruských jazykovedných termínov, pričom *Slovník slovanské lingvistické terminologie 1, 2* (Jedlička, 1977, 1979), ktorý zohľadňuje aj slovenský, poľský a ruský jazyk, túto potrebu nedokáže plnohodnotne uspokojiť, a to najmä z dôvodu staršieho roku vydania (čiastočnej zastaranosti), absencie súčasnej lingvistickej terminológie a malého rozsahu (vďaka zohľadneniu jedenástich slovanských a troch neslovanských jazykov). Moderné syntetické dielo, v ideálnom prípade prekladovo-výkladového charakteru, ktoré by zachytávalo súčasnú lingvistickú terminológiu v rámci jednotlivých jazykových rovín a so zohľadnením aktuálnych smerov v lingvistickom výskume v slovensko-poľsko-ruskom kontexte, nejestvuje. Jeho potreba sa ukazuje v kontexte štúdia a výučby druhého slovanského jazyka ako cudzieho jazyka, prekladateľskej praxe, medziodborového bádania, ďalšieho základného a aplikovaného výskumu v oblasti lingvistiky (na všetkých rovinách) a porovnávacieho výskumu príbuzných slovanských jazykov, čo sa nám neustále potvrdzuje v každej z uvedených oblastí.

Na načrtnutý stav i aktuálnu potrebu reaguje *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov I, II, III* (Vojteková, 2019a, 2019b, 2019c), ktorého cieľom je zaplniť medzeru v lexikografickom spracovaní problematiky z komparatívneho a súčasného hľadiska. Slovník je hlavným výstupom projektu VEGA (č. 01/0180/17) *Vplyv aktuálnych smerov lingvistického výskumu na jazykovednú terminológiu (v slovensko-poľsko-ruskom komparatívnom pláne)*, riešeného na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove v rokoch 2017 – 2019 pod vedením autorky tohto príspevku. Kolektív autorov slovníka pozostáva zo slovakistov, polonistov a rusistov, jednotliví autori pôsobia ako pedagógovia v rámci študijných programov s profiláciou na slovenský, poľský a ruský jazyk, ale aj ako prekladatelia. Vďaka svojej odbornej kvalifikácii, ako aj vedeckovýskumnému a pedagogickému zameraniu sú zorientovaní v lingvistickej terminológii, majú prehľad o stave poznania aj o konkrétnych problémoch v danej oblasti, čo vytvára dobrý predpoklad na zostavenie publikácie náležite zaplňajúcej medzeru v uvedenej oblasti.

Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov je prekladovo-výkladovým typom odborného terminologického slovníka. Termíny zvukovej, morfolologickej a syntaktickej roviny uvádza v troch samostatných častiach. Zvuková rovina okrem striktno foneticko-fonologických termínov obsahuje aj termíny z morfonológie, ortoepie a ortografie. Keďže východiskovým jazykom je slovenčina, autori vychádzajú z chápania morfológie v slovenskom jazyku, a preto do morfolologickej roviny nezaraďujú termíny zo

slovotvorby, ktoré budú spracované v ďalšom zväzku slovníka. V rozličných jazykoch jestvujúce lexikografické a encyklopedické zdroje jazykovednej terminológie (jednojazyčné aj viacjazyčné) podávajú termíny usporiadané zväčša abecedne (v rámci lingvistiky ako celku alebo rozčlenené podľa jednotlivých jazykových rovín), ale možno sa stretnúť aj so systematickým usporiadaním pripomínajúcim nomenklatúru (systematický súbor termínov vybudovaný na vzťahoch hyperonymie a hyponymie), čo je typické skôr pre iné odbory (napr. anatómiu). V *Slovensko-poľsko-ruskom slovníku jazykovedných termínov* je použité abecedné usporiadanie hesiel. Východiskové heslá tvoria slovenské termíny a k nim sú uvádzané terminologické ekvivalenty v poľštine a ruštine. V závere sa nachádzajú abecedné registre slovenských, poľských a ruských termínov s odkazom na stranu výskytu. Abecedný register slovenských termínov je do slovníka zaradený z dôvodu synonymických termínov vystupujúcich v rámci jedného hesla. Pomocou registra slovenských termínov sa dajú nájsť synonymá nachádzajúce sa v slovníku na druhom i ďalšom mieste hesla, ktoré už nie sú radené abecedne. Slovník tak umožňuje rýchlejšie a ľahšie vyhľadávanie podľa každého z troch jazykov. Abecedné usporiadanie si navyše nevyžaduje predchádzajúcu znalosť postavenia termínu v systéme pojmov a zároveň stačí poznať termín v jednom z troch jazykov.

Jazykovedná terminológia je najdôležitejším pilierom lingvistiky. Významnú úlohu zohráva pri štúdiu a vzdelávaní na všetkých úrovniach, a to vo vzťahu k materinskému jazyku i cudzím jazykom a osobitne dôležitá je pre niektoré profesie: lingvista, pedagóg, prekladateľ či korektor. Slovník je využiteľný vo všetkých uvedených oblastiach. Vďaka podrobnému spracovaniu jednotlivých jazykových rovín, prekladovo-výkladovému charakteru slovníka, abecednému usporiadaniu jadra i abecedným registrom umiestneným v závere je však vhodný aj pre širší okruh čitateľov.

Okrem toho, že slovník zaplňa medzeru v lexikografickom spracovaní problematiky z komparatívneho a súčasného hľadiska, môže byť nápomocný v získavaní alebo zlepšovaní jazykovej kompetencie chápanej ako súhrn osvojovaných poznatkov o jazyku. Foneticko-fonologická, ortoepická, ortografická, morfonologická, morfológická a syntaktická subkompetencia sú spolu s ďalšími súčasťou jazykovej kompetencie, ktorá sa následne pretavuje do jazykovej performancie, t. j. funkčného využívania poznatkov o jazyku na dosiahnutie komunikačných zámerov v rôznych komunikačných situáciách. Jazyková kompetencia a jazyková performancia tvoria spoločne komunikačnú kompetenciu, teda komplex vedomostí, zručností, postojov a hodnôt týkajúcich

sa jazyka, na základe ktorého vstupujeme do produkčných a recepčných procesov verbálnej interakcie.

Zámerom autorov je prostredníctvom detailného spracovania problematiky (vo vzťahu k rozsahu zohľadnených termínov aj ich definíciám) poskytnúť čo najkomplexnejší obraz o zvukovej, morfolologickej a syntaktickej rovine troch slovanských jazykov. V slovníku sa uvádza len terminológia bezprostredne sa vzťahujúca na daný jazyk a súčasne vyskytujúca sa v opise príslušného jazyka. Pomlčkou sa označuje absencia pomenovania vo vzťahu k systému príslušného jazyka, čo môže byť zapríčinené: a) absenciou jazykového javu (denotátu) v danom jazyku, b) inou koncepciou opisu jazykovej roviny daného jazyka, čo je evidentné najmä v syntaxi. Slovník neuvádza termíny, ktoré sa v príslušnom jazyku vyskytujú, ale charakterizujú iné jazyky. Napr. v poľských prameňoch možno nájsť termín *długie samogłoski*. Vokalickej systém súčasného poľského jazyka však dlhé samohlásky neobsahuje. Tento termín sa teda vzťahuje na iné jazyky, napr. slovenčinu (porov. *dlhé samohlásky*), a preto sa na mieste poľského hesla uvádza pomlčka. Ide tu o prípad absencie jazykového javu (denotátu) v poľskom jazyku. Hoci poznanie jazykovednej terminológie blízkeho slovanského jazyka môže byť v mnohých ohľadoch inšpiratívne pre vlastnú národnú terminológiu, v prípade absencie odborného termínu v cieľovom jazyku sa na pozadí druhého slovanského jazyka prekladový ekvivalent netvorí.

V jazykovednej terminológii možno vyčleniť aj vrstvu temporálne motivovaných (časovo príznakových) pomenovaní – archaizmov a neologizmov. Archaizmy sú pomenovania existujúcich denotátov (existovali v minulosti a existujú aj v súčasnosti), ktoré boli nahradené novšími lexémami. Nemení sa teda denotát, ale pomenovanie (Furdík, 2008, s. 64). Novosť sa môže chápať buď vo vzťahu k lexikálnemu systému ako štylistické obohacovanie (analógia s archaizmami), alebo vo vzťahu k denotátu (analógia s historizmami) (Furdík, 2008, s. 64). Obohacovanie jazykovednej terminológie o neologizmy súvisí s tým, že lingvistika, podobne ako iné odbory, sa neustále vyvíja. Intenzívny rozvoj zaznamenala najmä v posledných desaťročiach, v ktorých sa posilňuje jej interdisciplinárny charakter. Vznikajú nové pomedzné disciplíny a s tým súvisí vznik nových prístupov, metód a smerov lingvistického výskumu, ako aj nových termínov (terminologických neologizmov). J. Horecký a A. Rácová konštatujú, že „slovenská jazykovedná terminológia sa rozvíja skôr do šírky, paralelne so širšími zábermi slovenskej jazykovedy“ (Horecký & Rácová, 1979, s. 5). *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov* vychádza z jestvujúceho a aktuálneho (súčasného) stavu jazykov a ich terminologických opisov.

Archaizmy v pozícii synonymických termínov uvádza s príslušným temporálnym kvalifikátorom (napr. *dawnej*) v obmedzenej miere. S vedomím toho, že lingvistické zdroje využívané ako východiskové podávajú terminológiu vždy s ohľadom na obdobie, v ktorom boli zostavené a publikované, autori slovníka terminologickú bázu starších prameňov podrobili revízii a hodnoteniu z časového hľadiska. Všetky termíny uvedené v *Slovensko-poľsko-ruskom slovníku jazykovedných termínov* možno považovať za prijaté, akceptované a používané v súčasnej slovenskej, poľskej a ruskej jazykovede.

Termíny uvádzané v *Slovensko-poľsko-ruskom slovníku jazykovedných termínov* v rámci konkrétnych hesiel cez lomku sú v synonymickom vzťahu. Cez lomku sa uvádzajú vždy plné znenia termínov, aj keď sa viacslovné termíny v synonymickom vzťahu odlišujú len jedným komponentom, napr. *labializované samohlásky / zaokrúhlené samohlásky*. Heslové termíny vystupujú v slovníku v singulári alebo v pluráli, a to v závislosti od toho, ktorá podoba je pre ne typickejšia a menej príznaková, v takej podobe, v akej sa používajú v praxi, napr. *slabika*, ale *spoluhlásky*. Pri terminologickej synonymii ide zo sémantického hľadiska o významovú totožnosť sémantických komponentov (tzv. absolútnu synonymiu). V odborných terminológiách sa akákoľvek synonymia nepovažuje za žiaduci jav, ale prípady, keď sa jeden pojem pomenúva viacerými termínmi, nie sú ničím výnimočným a platí to aj pre oblasť jazykovednej terminológie. Členy synonymickej paradigmy nikdy nie sú rovnako frekventované, pričom na prvom mieste sa snažíme v slovníku uvádzať frekventovanejšiu a bežnejšiu termín, tzv. synonymickú dominantu.

V oblasti jazykovednej terminológie je najvýraznejším a najčastejším typom synonymia na osi domáci – prevzatý/internacionálny termín. Ide o vzťah medzi interlingválne nemotivovanými lexémami (lexémy domáceho pôvodu zdedené z predchádzajúcich období vývinu alebo utvorené z domácich zdrojov) a interlingválne motivovanými lexémami (prevzaté z iných jazykov; v prípade jazykovednej terminológie najmä z latinčiny a gréčtiny). Existenciu synonym na osi domáci – prevzatý/internacionálny termín možno odôvodniť pluralitou vedeckých koncepcií, ich distribúciu (použitie) funkčným odlišením populárno-náučných komunikátov a vedeckých komunikátov, oblasťou didaktickej transformácie vedy a striktno vedeckou sférou, odlišnými komunikantmi: profesionál – laik, laik – laik, profesionál – profesionál. Aj napriek uvedenému sa domáce a prevzaté termíny používajú v praxi do značnej miery ľubovoľne. Nie je ničím nezvyčajným, že jeden pojem je v rozličných slovníkoch, encyklopédiách a gramatikách pomenovaný rôzne: a) len domácim termínom, b) len prevzatým

termínom, c) domácim aj prevzatým termínom. Autori sa často priklonia len k jednému pomenovaniu (domácejmu alebo prevzatému), bez uvedenia synonyma. Dôslednosť v uvádzaní synonymie na osi domáci – prevzatý termín by mala byť zachovaná aj vo viacjazyčných spracovaniach lingvistickej terminológie, o čo sa usilujeme aj v *Slovensko-poľsko-ruskom slovníku jazykovedných termínov*.

Celkovo majú interlingválne motivované lexémy v terminológiách jednotlivých odborov vedy a techniky výrazné zastúpenie, pretože preberanie lexém je v posledných desaťročiach jedným z najproduktívnejších spôsobov obohacovania slovnej zásoby, vrátane lexiky terminologických sústav, čo platí aj pre oblasť lingvistiky, v ktorej prevzaté termíny kvantitatívne prevažujú nad domácimi termínmi. Internacionálnosť jazykovednej terminológie uľahčuje komunikáciu na medzijazykovej úrovni (tzv. *interkomprehenzia*), zvyšuje mieru porozumenia cudzojazyčných odborných textov a zohráva pozitívnu úlohu aj v procese učenia sa cudzích jazykov. Autori jazykovedných publikácií s uvedeným zámerom cielene používajú na pomenovanie lingvistických javov internacionálne názvy.

Z hľadiska formy pozostávajú slovníkové heslá z jednoslovných (syntakticky nemotivovaných) a viacslovných (syntakticky motivovaných) pomenovaní, ktoré pozostávajú minimálne z dvoch autosyntagmatických slov, „svojou formou prekračujú rozsah jedného plnovýznamového slova“ (Furdík, 2008, s. 50). Jednoslovné a viacslovné pomenovania môžu: a) vystupovať ako jediné pomenovania denotátov, b) navzájom vstupovať do synonymického vzťahu, c) vstupovať do synonymických vzťahov s inými formálne totožnými pomenovaniami. Dominantná časť jazykovedných termínov má charakter viacslovných pomenovaní, čo „súvisí so snahou o čo najadekvátnejšie (explicitné) onomaziologické a onomatologické stvárnenie vedeckého pojmu ako výsledku prehĺbeného poznania“ (Ološtiak, 2015, s. 64), pričom najčastejšie sú prítomné konštrukčné typy so stavbou syntagmy, a to dvojkomponentové a trojkomponentové.

Okrem lomky, ktorou sa oddeľujú synonymické termíny, a pomlčky, ktorá označuje absenciu jazykového javu (denotátu) alebo jeho pomenovania vo vzťahu k systému príslušného jazyka, sa možno v rámci heslových slov stretnúť aj s okrúhlymi zátvorkami. V okrúhlych zátvorkách sa uvádzajú spresnenia alebo vysvetlenia, napr. *pohyb jazyka v ústnej dutine v horizontálnom smere (kritérium klasifikácie samohlások)*; *neutralizácia vokalickeho protikladu LgG – Lg°G° (diftong – krátky vokál)*.

Neoddeliteľnou súčasťou každého hesla je výklad významu. Na výklad významu jednotlivých termínov používame opis, ktorý sa podáva výrazovými prostriedkami toho jazyka, v akom je heslový termín. „Výklad pomocou opisu

značí predstavenie významu uvedením rozhodujúcich významových prvkov nevyhnutných na identifikáciu príslušného predmetu, javu, procesu a na jeho odlíšenie od iných (príbuzných) predmetov, javov, procesov“ (Kačala et al., 2003, s. 24). Opis sa formuluje v podobe odbornej definície alebo encyklopedickej poučky. Výklady podávajú relevantné množstvo informácií a v prípade potreby sú aj obširnejšie. Dokladové spojenia (exemplifikácie) dopĺňajú definície len v minimálnej miere, v nevyhnutných prípadoch, keď je potrebná konkretizácia. Ojedinele sa možno stretnúť s doplnením výkladu antonymom. Pri definíciách použitých v slovníku východiskový zdroj explicitne neuvádzame. Jednotlivé definície pochádzajú z rozličných prameňov – gramatík, učebníc, skrípt, príručiek, lingvistických slovníkov a encyklopédií. V mnohých definíciách sú zohľadnené viaceré pramene, niektoré zas museli autori slovníka sami utvoriť.

Pri zostavovaní slovníka sme komplementárne využívali semaziologický postup – prioritne lexikologickú a lexikografickú metódu, a onomaziologický postup – prioritne súčasť terminologickej a terminografickej praxe, a to na intralingválnej i interlingválnej úrovni. Pri semaziologickom postupe sme postupovali od formy k obsahu / od termínu k významu. Výsledkom je sémantický opis termínov prostredníctvom definície. Pri onomaziologickom postupe sme postupovali od pojmu k termínu / od obsahu k termínu / od významu k forme, od pojmov, ktoré patria k pojmovej štruktúre odboru a ktoré medzi sebou utvárajú logické a ontologické vzťahy, k heslám slovníka, k priradeniu príslušných pomenovaní. Na základe porovnania definícií sme priradzovali k termínu vo východiskovom jazyku terminologický ekvivalent v cieľovom jazyku.

Jazykovedné termíny uvedené v *Slovensko-poľsko-ruskom slovníku jazykovedných termínov*, ich formálna podoba, ako aj výklad ich významu vychádzajú z gramatík, učebníc, skrípt či príručiek predstavujúcich základné a relevantné opisy príslušných jazykových rovín v slovenskej, poľskej a ruskej jazykovede.

Okrem nich autori *Slovníka slovensko-poľsko-ruských jazykovedných termínov* využívali jednojazyčné (slovenské, poľské a ruské) lingvistické slovníky a encyklopédie:

v slovenčine:

- *Základná jazykovedná terminológia* (Peciar, 1952),
- *Slovník jazykovedných termínov* (Horecký & Rácová, 1979),
- *Encyklopédia jazykovedy* (Mistrík, 1993),
- *Lingvistický slovník* (Mistrík, 2002);

v poľštine:

- *Polska terminologia gramatyczna* (Koronczewski, 1961),
- *Słownik terminologii językoznawczej* (Gołąb et al., 1970),
- *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego* (Szulc, 1984),
- *Mały słownik terminów gramatycznych* (Cząstka-Szymon et al., 1996),
- *Encyklopedia języka polskiego* (Urbańczyk & Kucala, 1999),
- *Słownik przypomnień gramatycznych dla studentów filologii polskiej* (Skarżyński, 2000),
- *Słownik gramatyki języka polskiego* (Gruszczyński & Bralczyk, 2002),
- *Leksykon nauki o języku* (Podlawska & Płóciennik, 2002),
- *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego* (Polański, 2003);

v ruštine:

- *Словарь-справочник лингвистических терминов* (Розенталь & Теленкова, 1976),
- *Лингвистический энциклопедический словарь* (Арутюнова, 1990),
- *Лингвистический энциклопедический словарь* (Ярцева, 1990),
- *Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный* (Ефремова, 2000),
- *Словарь лингвистических терминов* (Ахманова, 2004, 2013),
- *Литература и язык. Современная иллюстрированная энциклопедия* (Горкин, 2006),
- *Большой лингвистический словарь* (Стариченок, 2008),
- *Словарь лингвистических терминов* (Жеребило, 2010),
- *Грамматическая терминология. Словарь-справочник* (Немченко, 2011),
- *Термины и понятия лингвистики: Фонетика. Орфоэпия. Акустика. Фонология: Словарь-справочник* (Жеребило, 2015).

Spomínané východiskové pramene boli publikované v rôznych obdobiach, vyznačujú sa rozličnou úrovňou vedeckého spracovania, ako aj rozsahom a hĺbkou opisu, a to v závislosti od recipienta, ktorému sú primárne určené, a preto autori *Slovensko-poľsko-ruského slovníka jazykovedných termínov* terminologickú bázu východiskových zdrojov podrobili revízii a kritickému hodnoteniu. Na margo jazykovedných slovníkov a encyklopédií sa žiada poznamenať, že medzi slovenčinou, poľštinou a ruštinou sú evidentné rozdiely aj v počte publikácií tohto typu. Kým vyššie uvedený výpočet jazykovedných

slovníkov a encyklopédií v slovenčine možno považovať za kompletný, v poľštine a ruštine ide o výberový prehľad, ale uvádzajúci základné, relevantné, ale aj reprezentatívne publikácie v danej oblasti.

Doplňkovo sa pri zostavovaní *Slovensko-poľsko-ruského slovníka jazykovedných termínov* využívali jazykovedné slovníky prekladového charakteru zamerané na slovanské, resp. slovanské a neslovanské jazyky. Čerpalo sa aj z prekladových slovníčkov, ktoré sú súčasťou opisov jednotlivých jazykových rovín, napr. v publikáciách *Krótka gramatyka języka słowackiego* (Papierz, 1994), *Operatívna fonetika slovenčiny, češtiny a poľštiny* (Lipowski, 2011), *Gramatika spisovnej poľštiny I, II* (Buffa, 1964, 1967).

Veríme, že *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov I, II, III* primerane zaplní medzeru v lexikografickom spracovaní problematiky z komparatívneho a súčasného hľadiska a zároveň bude slúžiť na ďalší základný a aplikovaný výskum v oblasti lingvistiky (na jednotlivých rovinách), na porovnávací výskum príbuzných slovanských jazykov, na medziodborové bádanie, pri štúdiu a výučbe druhého slovanského jazyka ako cudzieho jazyka (na získavanie alebo zlepšovanie jazykovej kompetencie) či v prekladateľskej praxi.

Bibliografia

- Buffa, F. (1964). *Gramatika spisovnej poľštiny* (Vol. 1). Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Buffa, F. (1967). *Gramatika spisovnej poľštiny* (Vol. 2). Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Cząstka-Szymon, B., Synowiec, H., & Urban, K. (1996). *Mały słownik terminów gramatycznych*. Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego.
- Furdík, J. (2008). *Teória motivácie v lexikálnej zásobe* (M. Ološtiak, Ed.). Vydavateľstvo LG.
- Gołąb, Z., Heinz, A., & Polański, K. (1970). *Słownik terminologii językoznawczej*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Gruszczyński, W., & Bralczyk, J. (Eds.). (2002). *Słownik gramatyki języka polskiego*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Horecký, J., & Rácová, A. (1979). *Slovník jazykovedných termínov*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Jedlička, A. (Ed.). (1977). *Slovník slovanské lingvistické terminologie* (Vol. 1). Academia.
- Jedlička, A. (Ed.). (1979). *Slovník slovanské lingvistické terminologie* (Vol. 2). Academia.
- Kačala, J., Pisárčiková, M., & Považaj, M. (Eds.). (2003). *Krátky slovník slovenského jazyka*. VEDA.
- Koronczewski, A. (1961). *Polska terminologia gramatyczna*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich; Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.

- Lipowski, J. (2011). *Operatívna fonetika slovenčiny, češtiny a polštiny*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Mistrík, J. (Ed.). (1993). *Encyklopédia jazykovedy*. Vydavateľstvo Obzor.
- Mistrík, J. (2002). *Lingvistický slovník*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo; Mladé letá.
- Ološtiak, M. (2015). O terminologickej motivácii v lexike. In S. Mislovičová (Ed.), *Jazyková kultúra a terminológia: Zborník štúdií venovaný Matejovi Považajovi* (pp. 56–84). VEDA.
- Papierz, M. (1994). *Krótką gramatyka języka słowackiego*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Peciar, Š. (Ed.). (1952). *Základná jazykovedná terminológia*. SAVU.
- Podlawska, D., & Plóciennik, I. (2002). *Leksykon nauki o języku*. Park.
- Polański, K. (Ed.). (2003). *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Skarżyński, M. (2000). *Słownik przypomnień gramatycznych dla studentów filologii polskiej*. Księgarnia Akademicka.
- Szulc, A. (1984). *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Urbańczyk, S., & Kucała, M. (Eds.). (1999). *Encyklopedia języka polskiego* (3rd ed., Rev. ed.). Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Vojteková, M. (Ed.). (2019a). *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov I: Fonetika, fonológia, morfológia, ortoepia, ortografia*. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- Vojteková, M. (Ed.). (2019b). *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov II: Morfológia*. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- Vojteková, M. (Ed.). (2019c). *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov III: Syntax*. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- Арутюнова, Н. Д. (1990). *Лингвистический энциклопедический словарь*. Советская энциклопедия.
- Ахманова, О. С. (2004). *Словарь лингвистических терминов*. Эдиториал УРСС.
- Ахманова, О. С. (2013). *Словарь лингвистических терминов*. Либроком.
- Горкин, А. П. (Ed.). (2006). *Литература и язык: Современная иллюстрированная энциклопедия*. Росмэн-Пресс.
- Ефремова, Т. Ф. (2000). *Новый словарь русского языка: Толково-словообразовательный*. <https://classes.ru/all-russian/russian-dictionary-Efremova-term-99401.htm>
- Жеребило, Т. В. (2010). *Словарь лингвистических терминов* (5th ed., Rev. ed.). Пилигрим.
- Жеребило, Т. В. (2015). *Термины и понятия лингвистики: Фонетика. Орфоэпия. Акустика. Фонология: Словарь-справочник*. Кеп.
- Немченко, В. Н. (2011). *Грамматическая терминология: Словарь-справочник*. Флинта; Наука.
- Розенталь, Д. Э., & Теленкова, М. А. (1976). *Словарь-справочник лингвистических терминов* (2nd ed.). Просвещение.
- Стариченок, В. Д. (2008). *Большой лингвистический словарь*. Феникс.
- Ярцева, В. Н. (Ed.). (1990). *Лингвистический энциклопедический словарь*. Советская энциклопедия.

Bibliography (Transliteration)

- Akhmanova, O. S. (2004). *Slovar' lingvisticheskikh terminov*. Éditorial URSS.
- Akhmanova, O. S. (2013). *Slovar' lingvisticheskikh terminov*. Librokom.
- Arutiunova, N. D. (1990). *Lingvisticheskiĭ éntsiklopedicheskiĭ slovar'*. Sovetskaia éntsiklopediia.
- Buffa, F. (1964). *Gramatika spisovnej poľštiny* (Vol. 1). Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Buffa, F. (1967). *Gramatika spisovnej poľštiny* (Vol. 2). Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- Cząstka-Szymon, B., Synowiec, H., & Urban, K. (1996). *Mały słownik terminów gramatycznych*. Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego.
- Efremova, T. F. (2000). *Novyi slovar' russkogo iazyka: Tolkovo-slovoobrazovatel'nyi*. <https://classes.ru/all-russian/russian-dictionary-Efremova-term-99401.htm>
- Furdík, J. (2008). *Teória motivácie v lexikálnej zásobe* (M. Ološtiak, Ed.). Vydavateľstvo LG.
- Gołąb, Z., Heinz, A., & Polański, K. (1970). *Słownik terminologii językoznawczej*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Gorkin, A. P. (Ed.). (2006). *Literatura i iazyk: Sovremennaia illiustrirovannaia éntsiklopediia*. Rosmèn-Press.
- Gruszczyński, W., & Bralczyk, J. (Eds.). (2002). *Słownik gramatyki języka polskiego*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Horecký, J., & Rácová, A. (1979). *Slovník jazykovedných termínov*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- I Artseva, V. N. (Ed.). (1990). *Lingvisticheskiĭ éntsiklopedicheskiĭ slovar'*. Sovetskaia éntsiklopediia.
- Jedlička, A. (Ed.). (1977). *Slovník slovanské lingvistické terminologie* (Vol. 1). Academia.
- Jedlička, A. (Ed.). (1979). *Slovník slovanské lingvistické terminologie* (Vol. 2). Academia.
- Kačala, J., Pisárčiková, M., & Považaj, M. (Eds.). (2003). *Krátky slovník slovenského jazyka*. VEDA.
- Koronczewski, A. (1961). *Polska terminologia gramatyczna*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich; Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Lipowski, J. (2011). *Operatívna fonetika slovenčiny, češtiny a poľštiny*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Mistrík, J. (Ed.). (1993). *Encyklopédia jazykovedy*. Vydavateľstvo Obzor.
- Mistrík, J. (2002). *Lingvistický slovník*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo; Mladé letá.
- Nemchenko, V. N. (2011). *Grammaticheskaia terminologija: Slovar'-spravochnik*. Flinta; Nauka.
- Ološtiak, M. (2015). O terminologickej motivácii v lexike. In S. Mislovičová (Ed.), *Jazyková kultúra a terminológia: Zborník štúdií venovaný Matejovi Považajovi* (pp. 56–84). VEDA.
- Papierz, M. (1994). *Krótká gramatyka języka słowackiego*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Peciar, Š. (Ed.). (1952). *Základná jazykovedná terminológia*. SAVU.
- Podlawska, D., & Płóciennik, I. (2002). *Leksykon nauki o języku*. Park.
- Polański, K. (Ed.). (2003). *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Rozental', D. É., & Telenkova, M. A. (1976). *Slovar'-spravochnik lingvisticheskikh terminov* (2nd ed.). Prosveshchenie.

- Skarżyński, M. (2000). *Słownik przypomnień gramatycznych dla studentów filologii polskiej*. Księgarnia Akademicka.
- Starichenok, V. D. (2008). *Bol'shoi éntsiklopedičeskii slovar'*. Feniks.
- Szulc, A. (1984). *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Urbańczyk, S., & Kucała, M. (Eds.). (1999). *Encyklopedia języka polskiego* (3rd ed., Rev. ed.). Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Vojteková, M. (Ed.). (2019a). *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov I: Fonetika, fonológia, morfonológia, ortoepia, ortografia*. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- Vojteková, M. (Ed.). (2019b). *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov II: Morfológia*. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- Vojteková, M. (Ed.). (2019c). *Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov III: Syntax*. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.
- Zherebilo, T. V. (2010). *Slovar' lingvističeskikh terminov* (5th ed., Rev. ed.). Pilgrim.
- Zherebilo, T. V. (2015). *Terminy i poniatia lingvistiki: Fonetika. Orfoèpiia. Akustika. Fonologija: Slovar'-spravochnik*. Kep.

The Concept of A Slovak-Polish-Russian Dictionary of Linguistic Terms

Summary

This article describes in detail the concept of *A Slovak-Polish-Russian Dictionary of Linguistic Terms* (*Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov*), which was compiled by a team of authors from the Faculty of Arts of the University of Prešov. Three volumes of this translation-explanatory dictionary deal with the terminology of three linguistic levels: phonology, morphology and syntax, and they may be the starting point for other volumes. The paper outlines the state of Slovak-Polish-Russian translation lexicography with regard to linguistic sources, and evaluates the state of processing of Slovak, Polish and Russian linguistic terminology in the form of monolingual encyclopaedias and explanatory dictionaries. It also mentions reference sources the authors drew upon when compiling the dictionary. The article presents motivation for the compilation of a Slovak-Polish-Russian dictionary of linguistic terminology, pointing out the need for such a publication and identifying the spheres of its application.

Koncepcja Słowacko-polsko-rosyjskiego słownika terminologii językoznawczej

Streszczenie

Niniejszy artykuł szczegółowo opisuje koncepcję *Słowacko-polsko-rosyjskiego słownika terminów językoznawczych* (*Slovensko-poľsko-ruský slovník jazykovedných termínov*), opracowanego przez zespół autorów z Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie. Omawiany słownik ma charakter tłumaczeniowo-eksplikacyjny i składa się z trzech tomów, poświęconych terminologii badania języka na trzech poziomach: fonetyczno-fonologicznym, morfologicznym i składniowym. Mogą one stanowić punkt wyjścia dla kolejnych tomów. Artykuł przedstawia stan słowacko-polsko-rosyjskiej leksykografii tłumaczeniowej w odniesieniu do kompendiów językoznawczych oraz ocenia stan opracowania słowackiej, polskiej i rosyjskiej terminologii językoznawczej w formie jednojęzycznych leksykonów i słowników wyjaśniających. Omawia również źródła, z których korzystali autorzy podczas opracowywania słownika. Artykuł przedstawia także motywację dla opracowania słowacko-polsko-rosyjskiego słownika terminologii językoznawczej, wskazując na potrzebę takiej publikacji i obszary jej zastosowania.

Keywords: linguistic terminology; terminological dictionary; Slovak language; Polish language; Russian language

Słowa kluczowe: terminologia językoznawcza; słownik terminologiczny; język słowacki; język polski; język rosyjski

---

Marta Vojteková, University of Presov, Prešov, Slovakia

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0097-6786>

Correspondence: marta.vojtekova@unipo.sk

The preparation of this article was financed within the Scientific Grant Agency (VEGA) project no. 01/0180/17: *Vplyv aktuálnych smerov lingvistického výskumu na jazykovednú terminológiu (v slovensko-poľsko-ruskom komparatívnom pláne)* [The Influence of Current Directions of Linguistic Research on Linguistic Terminology (the Slovak-Polish-Russian Comparative Perspective)].

Competing interests: The author has declared that she has no competing interests.